

**KUNTA
LIITTO**

Rasismi

**Tietoa
kuntapäättäjäille
2025**

**Onneksi on
KUNNAT!**

Rasismiin liittyviä käsitteitä

Rasismi:

Rasismi tarkoittaa **ihmisryhmän arvottamista esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi** kuin muut ihmisryhmät. Rasismi ilmenee muun muassa epäoikeudenmukaisena kohteluna, syrjintänä, ennakoluuloina, kiusaamisena sekä vihapuheena.

Rakenteellinen rasismi:

Rakenteellinen rasismi tarkoittaa **yhteiskunnassa vakiintuneita käytäntöjä, sääntöjä ja järjestelmiä, jotka tuottavat tai ylläpitävät eriarvoisuutta** eri väestöryhmien välillä – usein huomaamattomalla tavalla. Rakenteellinen rasismi ei välttämättä perustu yksittäisten ihmisten ennakoluuloihin, vaan historiallisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin, jotka vaikuttavat esimerkiksi koulutukseen, työelämään, asumiseen ja palveluihin.

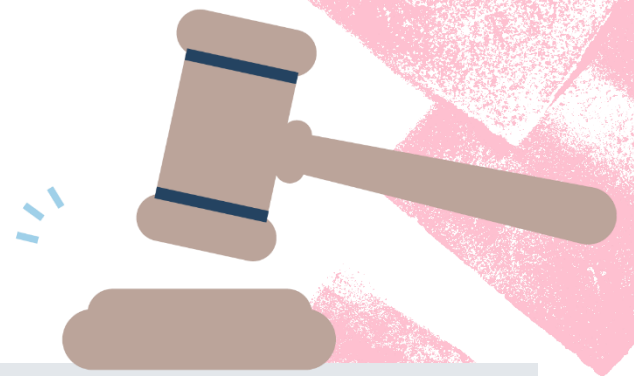
Antirasismi:

Antirasismi on **aktiivista toimintaa rasismia vastaan**, jolla pyritään tietoisesti purkamaan rakenteellista rasismia, asenteita ja käytäntöjä yhteiskunnassa. Antirasismi voi näkyä esimerkiksi koulutuksessa, poliittisessa vaikuttamisessa, työpaikkojen tasa-arvotyössä tai arjen valinnoissa ja keskusteluissa.

Lainsäädäntö

Suomen perustuslain 6 § mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Laki edistää kansalaisten tasavertaisuutta ja kieltää syrjinnän eri perusteilla, kuten etnisen alkuperän, ihonvärin, uskonnon tai muiden henkilöön liittyvien tekijöiden perusteella.

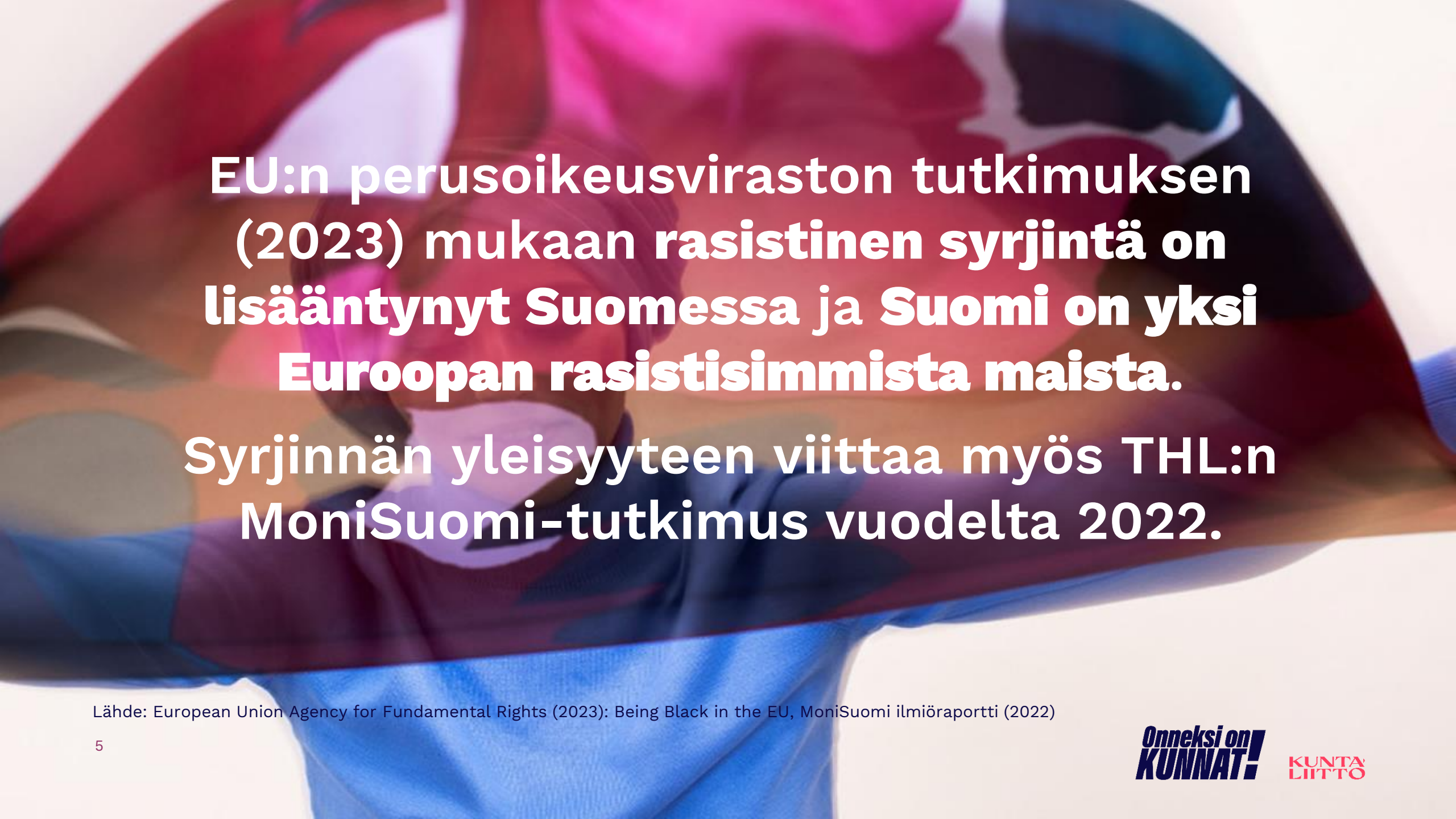
Laki velvoittaa viranomaisia ja työnantajia toimimaan aktiivisesti syrjinnän ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi eri elämäntilanteissa, kuten työelämässä, koulutuksessa ja palveluissa.

Yhdenvertaisuuslaki

8 §: Ketään ei saa syrjiä:

- iän
- alkuperän
- kansalaisuuden
- kielen
- uskonnon
- vakaumuksen
- mielipiteen
- poliittisen toiminnan
- ammattiyhdistystoiminnan
- perhesuhteiden
- terveydentilan
- vammaisuuden
- seksuaalisen suuntautumisen tai
- muun henkilöön liittyvän syyn perusteella

**EU:n perusoikeusviraston tutkimuksen
(2023) mukaan rasistinen syrjintä on
lisääntynyt Suomessa ja Suomi on yksi
Euroopan rasistisimmista maista.
Syrjinnän yleisyyteen viittaa myös THL:n
MoniSuomi-tutkimus vuodelta 2022.**

Lähde: European Union Agency for Fundamental Rights (2023): Being Black in the EU, MoniSuomi ilmiöraportti (2022)

A child is sitting on the grass, holding a piece of white paper and drawing a rainbow with colored pencils. The child is wearing a blue denim shirt. The background is a blurred green lawn.

”Suomalaisista
yhdeksän
kymmenestä pitää
vähintään melko
tärkeänä, että
Suomessa ei sallita
rasismia”
(EVA, Arvo- ja
asennetutkimus
2023)

”Valtaosa
Suomessa asuvista
on todistanut
rasismia, mutta
alle puolet puuttuu
siihen”
(Punainen Risti,
2024)

**”Kansainvälisten
tutkimusten mukaan
rasismi on edelleen
merkittävä
yhteiskunnallinen
ongelma
suomalaisessa
yhteiskunnassa.
Tulokset alleviivaavat
tarvetta ryhtyä
välttämättömiin
toimiin rasismin
kitkemiseksi ja
yhdenvertaisuuden
edistämiseksi”**

(Yhdenvertaisuusvaltuutettu,
2024)

**Onneksi on
KUNNAT!**

**KUNTA
LIITTO**

Aktiivinen rasismien torjunta valtuustossa

- Rasismien, kiusaamisen, syrjinnän ja häirinnän vastainen työ on tärkeässä osassa valtuuston toimintaa
- Valtuuston tulee torjua rasismia ja edistää yhdenvertaisuutta sekä toimielimen vuorovaikutuksessa ja käytänteissä että toimielimen tekemissä päätöksissä
- Kokouksissa tulee kuulla kaikkien mielipiteet tasavertaisesti ja kunnioittavasti
- Rasistiseen tai syrjivään käytökseen tulee puuttua välittömästi
- Jos epäasiallista toimintaa tapahtuu, valtuustossa on oltava selkeät menettelytavat asian ilmoittamiseksi sekä käsittelemiseksi

Työkaluja rasismiin vastaiseen työhön

Turvallisemman tilan periaatteet

- Valtuustossa tulee noudattaa turvallisemman tilan periaatteita.
- Periaatteilla ja toimintatavoilla pyritään luomaan tila, jossa kaikki omalla toiminnallaan rakentavat yhdenvertaista, kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä sekä keskustelua.

Luottamushenkilöiden eettiset ohjeet

- Eettiset ohjeet ovat periaatteita ja sääntöjä, jotka ohjaavat oikean ja väärän erottamista sekä moraalista toimintaa.
- Ohjeet auttavat tekemään vastuullisia ja oikeudenmukaisia päätöksiä, joissa otetaan huomioon muiden hyvinvointi ja oikeudet.

Esimerkkejä rasismien torjunnasta kuntapalveluissa

- **Koulutus & varhaiskasvatus:** Monikulttuurisuuden ja antirasististen arvojen integrointi opetussuunnitelmaan, henkilöstön kouluttaminen sekä turvallisen ja yhdenvertaisen oppimisympäristön luominen
- **TE-palvelut:** Antirasistisuus kotoutumista tukevien toimien keskiöön, työnantajille suunnatut monimuotoisuuskoulutukset, anonyymit rekrytointikäytännöt sekä kielitaitovaatimusten kriittinen tarkastelu
- **Nuorisotyö & vapaa-aika:** Syrjinnästä vapaat tilat, nuorten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, kulttuuritaustojen näkyväksi tekeminen positiivisessa valossa
- **Lisäksi:** Kaikille palvelunkäyttäjille tulisi luoda kanava, jonka kautta voi antaa palautetta ja ilmoittaa kohtaamastaan syrjinnästä

**Yhdenvertaisuuden
edistäminen, hyvin järjestetyt
palvelut ja turvallinen arki
luovat perustan kuntalaisten
hyvinvoinnille, osallisuudelle
ja rasisminvastaiselle
ympäristölle, jossa kaikilla on
tasavertaiset mahdollisuudet
elää ilman syrjintää.**

***Onneksi on
KUNNAT!***

**KUNTA
LIITTO**

Valtuustotyön tueksi

- Valtuusto edistää yhdenvertaisuutta yhdenvertaisuuslain hengessä
- Valtuusto on sitoutunut rasismiin vastaiseen työhön
- Valtuusto torjuu rasismia ja edistää yhdenvertaisuutta sekä toimielimen vuorovaikutuksessa ja käytänteissä että toimielimen tekemissä päätöksissä
- Turvallisemman tilan periaatteet ovat käytössä
- Ohjeet häirintätilanteisiin ja ennaltaehkäisyyn ovat olemassa
- Epäasialliselle käytökselle on selkeät menettelytavat ilmoittamisesta ja käsittelystä

Lisää tietoa rasismista

Alle on listattuna erilaisia tukimateriaaleja rasismista

THL - Verkkokoulutus antirasismista ammattilaisille

<https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/verkkokoulutus-antirasismista-ammattilaisille>

Rauhankasvatusinstituutti – Antirasismi koulutus ja materiaalit

<https://moodle.rauhankasvatus.fi/course/view.php?id=3>

Yhdenvertaisuus.fi – Rasismin vastainen työ

<https://yhdenvertaisuus.fi/rasismin-vastainen-tyo>

Valtioneuvoston kanslia – Me puhumme teoin -kampanja

<https://toimirasismiavastaan.fi/>

Kuntaliitto – Kuntapäättäjän materiaalipankki

<https://www.kuntaliitto.fi/valtuutettu>

Kuntaliitto - Kysymyksiä ja vastauksia kuntien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelusta

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2024/2282-kysymyksiä-ja-vastauksia-kuntien-yhdenvertaisuus-ja-tasa-arvosuunnittelusta>

***Onneksi on
KUNNAT!***

KUNTA
LIITTO